

Sygn. akt III Ca 775/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 grudnia 2013r.

Sąd Okręgowy w Nowym Sączu, Wydział III Cywilny Odwoławczy w składzie
następującym:

Przewodniczący - Sędzia: SO Urszula Kapustka

Sędzia SO Zofia Klisiewicz (sprawozdawca)

Sędzia SO Katarzyna Kwilosz – Babiś

Protokolant: prot. sąd. Ewelina Konieczny

po rozpoznaniu w dniu 5 grudnia 2013r. w Nowym Sączu

na rozprawie

sprawy z powództwa małoletnich J. W. i K. W. działających przez ojca A. W.

przeciwko M. P. i T. P.

o alimenty

na skutek apelacji małoletnich powodów i pozwanego M. P.

od wyroku Sądu Rejonowego w Nowym Sączu

z dnia 31 lipca 2013r., sygn. akt III RC 216/13

1. **w uwzględnieniu apelacji pozwanego zmienia zaskarżony wyrok w ten sposób, że powództwo oddala,**
2. **apelację powodów oddala w całości.**

Sygn. akt III Ca 775/13

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 31.07.2013 r. Sąd Rejonowy w Nowym Sączu w sprawie z powództwa małoletnich J. W. i K. W. działających przez przedstawiciela ustawowego A. W. przeciwko M. P. i T. P. o alimenty, zasądził od pozwanego M. P. na rzecz małoletnich powodów kwoty po 60 zł miesięcznie (tj. łącznie kwotę 120 zł) na rzecz każdego z nich, płatne do rąk ich przedstawiciela ustawowego, począwszy od dnia 18.06.2013 r. do 10 – go dnia każdego miesiąca, z ustawowymi odsetkami na wypadek uchybienia terminowi płatności którejkolwiek z rat (pkt I sentencji), w pozostałej części powództwo oddalił (pkt II sentencji), odstąpił od obciążania pozwanego M. P. kosztami postępowania na rzecz Skarbu Państwa (pkt III sentencji), a wyrokowi w pkt I nadał rygor natychmiastowej wykonalności (pkt IV sentencji).

Sąd Rejonowy ustalił, że prawomocnym wyrokiem tamt. Sądu z dnia 2.10.2012 r. sygn. akt III RC 147/12 zasądzono od matki małoletnich - S. W., alimenty w kwotach po 700 zł miesięcznie na rzecz każdego z nich, płatne od 18.04.2012 r. Matka nie wywiązuje się z obowiązku alimentacyjnego względem dzieci. Egzekucja komornicza tych świadczeń

jest całkowicie bezskuteczna. Przedstawiciel ustawowy dzieci pobiera zaliczkę alimentacyjną w kwotach po 500 zł miesięcznie na rzecz każdego z nich.

K. W. jest uczniem II klasy gimnazjum. Leczy się z powodu dny moczanowej i łuszczycy. Koszty miesięczne leków i diety wynoszą według twierdzeń ojca kwoty 130 – 200 zł, a koszty zakupu podręczników kwoty 600-800 zł.

J. W. jest uczennicą II klasy liceum, koszty związane z zakupem dla niej podręczników wyniosą według twierdzeń ojca kwotę 1200 zł.

Biorąc pod uwagę wiek dzieci i ich stan zdrowia Sąd Rejonowy przyjął, że usprawiedliwiony koszt utrzymania każdego z nich wynosi około 1000 zł miesięcznie. Ojciec dzieci deklaruje, że na utrzymanie każdego z dzieci przeznaczą kwotę 1400 zł miesięcznie.

A. W. z uwagi na orzeczoną do dnia 31.08.2013 r. niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym może podejmować pracę jedynie w warunkach pracy chronionej. Zatrudniony jest jako dyrektor finansowy w autoryzowanym serwisie samochodów marki F. (...) w N.. Uzyskuje miesięczne wynagrodzenia w kwocie 1522 zł netto. Powodom nie przysługuje zasiłek rodzinny.

Pozwani T. P. lat 57 i M. P. lat 63 są dziadkami macierzystymi małoletnich powodów. Mieszkają w T., w domu będącym ich współwłasnością, ponadto T. P. jest współwłaścicielką w 1/4 części nieruchomości położonej w W. stanowiącej działkę ew. o pow. 65 arów, z której nie osiąga żadnych dochodów. Pozwana nie pracuje i pozostaje na utrzymaniu męża. Pozwany M. P. pobiera emeryturę w wysokości 2054,39 zł miesięcznie.

Razem z pozwanymi mieszka ich córka S. W. – matka małoletnich powodów wraz ze swoją 3 letnią córką ze związku nieformalnego. Od maja 2013r. wraz z pozwanymi zamieszkał także ich dorosły bezrobotny syn. Pozwany z emerytury ponosi koszty utrzymania domu i osób w nim zamieszkałych, z tym, że małoletnia córka S. W. przez kilka dni w miesiącu przebywa u rodziny swojego ojca.

Nie podzielił Sąd twierdzeń A. W., że powodowie mieli niezaspokojone potrzeby na podstawowym poziomie za okres sprzed wniesienia pozwu, tj. od 18.04.2012 r., pomimo wydawania przez niego na każdego z powodów kwot po 1400 zł miesięcznie. Zdaniem Sądu nie sposób przyjąć, by wydatkując tak duże kwoty na jedną osobę, niemożliwe było zaspokojenie podstawowych wydatków powodów, w zakresie wyżywienia i odzieży. W ocenie Sądu Rejonowego powoduje to, że niezasadne jest żądanie ustalenia alimentów za okres sprzed wniesienia pozwu.

Sąd Rejonowy przyjmując, że usprawiedliwiony koszt utrzymania każdego z powodów wynosi około 1 000 zł miesięcznie (jest porównywalny do ustalonego w sprawie sygn. III RC 147/12), uznał, że żądanie zasądzenia alimentów od pozwanego M. P. jest zasadne w części. Biorąc pod uwagę jego sytuację majątkową, a także dochody ojca dzieci oraz wysokość zaliczki alimentacyjnej, Sąd uznał, że adekwatną kwotą alimentów będzie kwota po 60 zł na każde z powodów, łącznie 120 zł miesięcznie. Sąd ustalił także, że pozwana T. P. nie ma możliwości finansowych, które pozwalały by na obciążenie jej obowiązkiem alimentacyjnym na rzecz wnuków.

Powołał się Sąd na treść art. 132 k.r.o oraz art. 135 § 1 k.r.o.

Powyższy wyrok zaskarżyli apelacjami: przedstawiciel ustawowy małoletnich powodów oraz pozwany M. P..

Małoletni powodowie zarzucili;

- błędne ustalenie stanu faktycznego przez: przyjęcie, że pozwani nie są w stanie sprostać finansowo opłacaniu alimentów w kwocie po 200 zł miesięcznie podczas gdy ich zdaniem sytuacja finansowa pozwanych nie jest na tyle trudna, aby alimenty w tej wysokości przekraczały ich zdolności zarobkowe oraz przez przyjęcie górnej granicy uzasadnionych potrzeb małoletnich powodów na kwotę 1 000 zł,

- naruszenie zasady bezstronności sądu w stosunku do uczestników postępowania przez tendencyjne „naginanie” materiału dowodowego na korzyść pozwanych,

- powoływanie się przez Sąd na nieposiadające żadnej mocy prawnej i wartości merytorycznej doświadczenie życiowe.

Wskazując na powyższe zarzuty, apelujący powodowie wnosili o zmianę zaskarżonego wyroku przez zasądzenie dla każdego z nich kwot po 200 zł miesięcznie, ewentualnie jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Pozwany w apelacji wniósł o zmianę wyroku w zaskarżonej części przez oddalenie powództwa. Podniósł, że wydawana przez ojca kwota po 1400 zł na każde z dzieci zaspokaja w całości ich potrzeby. Natomiast on jako jedyny członek rodziny, który osiąga dochody jedynie z emerytury musi z takiej kwoty utrzymać cztery osoby. Zaznaczył, że wyłącznie z jego dochodu utrzymywana jest córka i jej wnuczka, gdyż obecny konkubent córki przybywa w zakładzie karnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja pozwanego okazała się uzasadniona.

Apelacja powodów jest bezzasadna.

W sprawie nie zachodzą uchybienia, które Sąd Okręgowy bierze pod rozagę z urzędu, a skutkiem których byłyby nieważność postępowania.

Sąd Rejonowy dokładnie przeprowadził postępowanie dowodowe i dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych. Sąd Okręgowy w całości akceptuje te ustalenia, albowiem jednoznacznie wynikają z zebranego w sprawie materiału dowodowego, z tym, że nie podziela wniosków prawnych, jakie Sąd Rejonowy wyciągnął na ich podstawie.

Nie zasługują na uwzględnienie podniesione przez powodów zarzuty co do naruszenia zasad swobodnej oceny dowodów w zakresie ustalenia zdolności finansowych pozwanych i uzasadnionych potrzeb małoletnich.

Zarzuty powodów sprowadzają się do naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., a w konsekwencji do naruszenia art. 132 k.r.o. Zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. nie został jednak skutecznie wywiedziony. Apelujący nie wskazują, jakie zasady swobodnej oceny dowodów zostały naruszone przez Sąd I instancji i na czym te naruszenia miałyby polegać.

Skuteczne postawienie zarzutu naruszenia przez sąd pierwszej instancji art. 233 § 1 k.p.c. wymaga nie polemiki, lecz wskazania, że sąd ten uchybił zasadom logicznego rozumowania lub doświadczenia życiowego, to bowiem jedynie może być przeciwstawione uprawnieniu sądu do dokonania swobodnej oceny dowodów (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 5.02.2013 r., sygn. akt V A Ca 717/12, LEX nr 1286529).

Zupełnie bezpodstawne okazały się zarzuty naruszenia zasady bezstronności Sądu przez - jak to zostało określone w apelacji - „naginanie materiału dowodowego”. Takie zarzuty są nieuprawnione.

W przedmiotowej sprawie Sąd przeprowadził wszystkie zawnioskowane przez strony dowody i dowody te ocenione zostały w sposób prawidłowy. Ocena materiału dowodowego dokonana przez Sąd I instancji jest szczegółowa, konkretna i wynika z logicznych przesłanek. Wyniki tej oceny nie dają jednak podstaw do uznania, że małoletni powodowie znajdują się w niedostatku i zasadne jest żądanie alimentów na ich rzecz od dziadków.

Zarzuty apelujących powodów sprowadzające się do wyjaśniania, dlaczego małoletni K. uczęszcza do prywatnego gimnazjum a nie szkoły publicznej, nie mogą odnieść zamierzonego skutku. Szkoły publiczne również zapewniają dobry poziom nauczania i niejednokrotnie przewyższają prywatne szkoły, a jeżeli dziecko posyłane jest do prywatnej szkoły, to oznaczać musi tylko to, że nie znajduje się w niedostatku. Również wywody skarżących powodów, iż małoletni nie mają zaspokojonych uzasadnionych potrzeb, są chybione. Pomiędzy realizowaniem usprawiedliwionych potrzeb dziecka a sytuacją, gdy dziecko znajduje się w niedostatku, jest różnica. To rodzice mają obowiązek realizować

usprawiedliwione potrzeby dziecka, a jeżeli tego nie czynią, to krewni w dalszej kolejności są zobowiązani do świadczeń alimentacyjnych wtedy, gdy dziecko znajduje się w niedostatku.

Zgodnie z treścią art. 128 k.r.o. obowiązek dostarczania środków utrzymania, a w miarę potrzeby także środków wychowania (obowiązek alimentacyjny) obciąża krewnych w linii prostej oraz rodzeństwo. Przy czym zgodnie z treścią art. 132 k.r.o. obowiązek alimentacyjny zobowiązanego w dalszej kolejności powstaje dopiero wtedy, gdy nie ma osoby zobowiązanej w bliższej kolejności albo gdy osoba ta nie jest w stanie uczynić zadość swemu obowiązkowi lub gdy uzyskanie od niej na czas potrzebnych uprawnionemu środków utrzymania jest niemożliwe lub połączone z nadmiernymi trudnościami. Obowiązek alimentacyjny dalszego krewnego istnieje nie tylko wtedy, gdy bliższy krewny nie ma możliwości wypełniania tego obowiązku, lecz może powstać także wtedy, gdy bliższy krewny mimo takich możliwości nie wywiązuje się ze swych obowiązków" (orzeczenie SN z dnia 14.05.1962 r., 2 CR 167/62, OSNCP 1963, nr 4, poz. 91).

Odróżnić jednak należy tzw. potencjalny obowiązek alimentacyjny, który pojawia się wraz z powstaniem stosunku rodzinnoprawnego od jego skonkretyzowanej formy przejawiającej się w uzyskaniu roszczenia o zapłatę alimentów. Roszczenie to pojawia się dopiero w przypadku zaistnienia określonych w ustawie przesłanek po stronie uprawnionego i po stronie zobowiązanego.

Zgodnie z treścią art. 133 § 2 k.r.o. konieczną przesłanką dla powstania tego roszczenia o zapłatę jest to aby uprawniony znajdował się w niedostatku. Zauważyć należy, że niedostatek jest przesłanką powstania obowiązku alimentacyjnego we wszystkich przypadkach poza tym, gdy alimentów żąda dziecko od rodziców.

W przedmiotowej sprawie bezspornym jest, że matka powodów nie wywiązuje się z nałożonego na nią obowiązku alimentacyjnego orzeczonego wyrokiem Sądu Rejonowego w Muszynie z dnia 2.10.2012 r., sygn. akt III RC 147/12 w kwotach po 700 zł na każde z nich (k. 160 akta sprawy III RC 147/12).

Niemniej jednak brak jest podstaw aby uznać, że zaistniała druga konieczna przesłanka dla domagania się zapłaty alimentów od dziadków macierzystych tj., że powodowie znajdują się w niedostatku.

Powodowie stale otrzymują wypłatę części świadczeń alimentacyjnych w kwotach po 500 zł z funduszu alimentacyjnego, w pozostałym zakresie ich potrzeby finansuje ojciec. Brak jest podstaw aby tylko ta okoliczność tj. finansowanie przez ojca potrzeb dzieci i brak zaangażowania w ich utrzymanie i wychowanie ze strony matki uzasadniały przerzucenie obowiązku alimentacyjnego na pozwanych – dziadków macierzystych. W tym miejscu należy zauważyć, że ojciec dzieci miał orzeczoną niepełnosprawność w stopniu umiarkowanym do dnia 31.08.2013r., a po tej dacie nie przedłożył żadnych dokumentów, które wskazywałyby na jego ograniczenia w pełnym zatrudnieniu bądź nawet w podejmowaniu się dodatkowych zajęć przynoszących dochód, zwłaszcza, że jak podnosi w apelacji ma szereg uprawnień.

Okoliczność, że matka małoletnich powodów zachowuje się nagannie i nie wywiązuje się z obowiązku alimentacyjnego wobec dzieci, nie może oznaczać tego, że ojciec dzieci jest zwolniony z takiego obowiązku w jakiegokolwiek części, a mianowicie z wykorzystania w pełni swoich sił i możliwości by zaspokoić potrzeby dzieci.

Obowiązek osób zobowiązanych do alimentów w dalszej kolejności względem dziecka – w przedmiotowej sprawie dziadków macierzystych - powstanie dopiero wówczas, gdy drugi rodzic nie jest w stanie – w całości lub w części – sprostać obowiązkowi względem dzieci i z tego powodu mogłyby się one znaleźć w niedostatku, a mianowicie być pozbawionym zaspokojenia usprawiedliwionych potrzeb na podstawowym egzystencjalnym poziomie. Jeśli jedno z rodziców jest całkowicie niezdolne do wykonywania ciężącego na nim obowiązku alimentacyjnego - obowiązek ponoszenia w całości ciężarów związanych z utrzymaniem i wychowaniem wspólnych dzieci - spoczywa w pierwszej kolejności w zasadzie na pozostałym rodzicu. Dopiero gdyby zostało ustalone, że drugi z rodziców - mimo odpowiedniej staranności i wykorzystania wszystkich możliwości zarobkowych - nie jest w stanie w całości lub części sprostać swoim obowiązkowi względem dziecka, w grę wchodziłby subsydiarny obowiązek dalszych krewnych, a w szczególności dziadków (por. orz. SN z 24.V.1966 r. III Cr 89/66, wyrok SN z dnia 24.05.1966 r., III CR 89/66, LEX

nr 5992; wyrok SN z dnia 16.03.1967 r., II CR 88/67, OSNCP 1967, nr 9, poz. 168, wyrok SN z dnia 22.04.1974 r., sygn. akt III CRN 66/74.).

Pomimo, iż pojęcia niedostatku wskazanego w art. 133 § 2 k.r.o. nie można ograniczać do wypadków, gdy uprawniony do alimentacji nie ma żadnych środków utrzymania, lecz przez pojęcie to należy rozumieć i taką sytuację materialną, w której osoby uprawnione nie mogą w pełni zaspokoić swych usprawiedliwionych potrzeb w zakresie utrzymania i wychowania na podstawowym poziomie, to w niniejszej sprawie należy uznać, że powodowie nie znajdują się w niedostatku.

Kwestia niedostatku osób uprawnionych do alimentacji, o którym mowa w art. 133 § 2 k.r.o. musi być oceniana w sposób zindywidualizowany, poprzez porównanie czy posiadane przez nich środki są wystarczające na pokrycie niezbędnych w ich sytuacji życiowej i zdrowotnej potrzeb.

Z poczynionych w sprawie ustaleń jednoznacznie wynika, że powodowie uwzględniając ich wiek i stan zdrowia mają zapewnione podstawowe potrzeby, a nawet korzystają ze szkół prywatnych, co nie jest podstawową potrzebą.

Należy także zauważyć, iż z akt sprawy nie wynika, by sytuacja małoletnich powodów oraz pozwanych uległa zmianie w stosunku do sytuacji, jaka była ustalona w sprawie III RC 87/10 Sądu Rejonowego w Muszynie, w której to sprawie powództwo małoletnich powodów przeciwko pozwanym o alimenty zostało oddalone wyrokiem z dnia 3.03.2011r. oraz została oddalona apelacja przez Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 2.06.2011 r., sygn. akt III Ca 292/11. W tamtej sprawie przyczyną oddalenia powództwa i apelacji było ustalenie, że małoletni nie znajdują się w niedostatku. Wtedy małoletni otrzymywali zaliczkę alimentacyjną w kwotach po 500 zł i 300 zł miesięcznie.

Nie bez znaczenia dla oceny prawnej w niniejszej sprawie była też sytuacja materialna i rodzinna pozwanych. Wbrew temu, co zarzucają powodowie, pozwani nie są zobowiązani do takich ograniczeń finansowych względem siebie, jak rodzice dzieci. Wylizywanie pozwanym, iż są nieoszczędni w zakresie korzystania z energii elektrycznej, wody, jest w tej sytuacji nieuprawnione.

Obowiązek alimentacyjny określonej osoby powstaje wtedy, gdy zobowiązany jest w stanie go wykonać, tzn. ma ku temu możliwości zarobkowe lub majątkowe.

Należy w tym miejscu podkreślić, że gdyby małoletni powodowie znajdowali się w niedostatku, to dziadkowie mieliby obowiązek podzielić się z nimi nawet niewielkimi swoimi dochodami, ale ponieważ taka sytuacja w niniejszej sprawie nie zachodzi, brak było podstaw do zasądzenia od pozwanego M. P. na rzecz powodów jakichkolwiek alimentów.

Reasumując, Sąd Okręgowy uznał, że apelacja powodów jest niezasadna, a apelacja pozwanego jest uzasadniona i zaskarżony wyrok zmienił, orzekając jak w sentencji na zasadzie art. 386 § 1 k.p.c. i art. 385 k.p.c.

Ref. SSR Maria Tokarz-Polańska

Wyk. JS